

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI
I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH
ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
NA ROK 2013**

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2013 określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z używania alkoholu i narkotyków. W tym obszarze działań Gmina Miejska Kraków należy do Ogólnopolskiej Sieci Gmin Wiodących.

Program przedstawia zadania własne gminy wynikające z art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Zgodnie z treścią tej ustawy zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności: tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu; działalność wychowawczą i informacyjną; ograniczanie dostępności do alkoholu; leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu; zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Gminny Program zawiera równocześnie zadania własne gminy w obszarze profilaktyki i terapii narkomanii zapisane w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz wybrane działania w ramach lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie – zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

I. ROZMIARY PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ W MIEŚCIE KRAKOWIE

Tab. 1. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów uzależnień (dane szacunkowe PARPA, statystyki UMK, MOPS)

	Polska 38,6 mln	Kraków ok. 800 tys.	Kraków: osoby w terapii tylko UMK*	Kraków: osoby w terapii NFZ
Osoby uzależnione od alkoholu (ok. 2% populacji)	ok. 800 tys.	ok. 16 tys.	ok. 3 tys.	ok. 4 tys.
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika: współmałżonkowie, rodzice (ok. 4% populacji)	ok. 1,5 mln	ok. 32 tys.	ok. 1,5 tys.	ok. 1 tys.
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików (ok. 4% populacji)	ok. 1,5 mln	ok. 32 tys.	ok. 3 tys.* *	brak danych
Osoby pijące szkodliwie i ryzykownie (5-7% populacji)	2-2,5 mln	40-56 tys.	ok. 500	brak danych
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym (2/3 dorosłych i 2/3 dzieci z tych rodzin)	razem ok. 2 mln dorosłych i dzieci	razem ok. 43 tys. dorosłych i dzieci	ok. 150	brak danych
Osoby uzależnione od narkotyków (ok. 0,2% populacji)	ok. 80 tys.	ok. 1,6 tys.	ok. 700	brak danych

* osoby objęte świadczeniami zdrowotnymi finansowanymi przez UMK w placówkach terapii w 2011 r.

**dzieci z rodzin alkoholowych w placówkach wsparcia dziennego, 2011 r.

Tab. 2. Wybrane tendencje dotyczące używania substancji psychoaktywnych wśród młodych i dorosłych mieszkańców Krakowa

Badania ESPAD dotyczące młodzieży 1999-2011			
Odsetek 15-latków, którzy palili papierosy w czasie 30 dni przed badaniem	1999: 40%	2007: 21%	2011: 26%
Odsetek 15-latków, którzy upili się w czasie 30 dni przed badaniem	1999: 24%	2007: 22%	2011: 16%
Odsetek 15-latków, którzy używali marihuany w czasie 30 dni przed badaniem	1999: 9%	2007: 7%	2011: 10%
Odsetek 15-latków, którzy uznali dostęp do papierosów (zakup) za bardzo łatwy	1999: 73%	2007: 49%	2011: 43%
Odsetek 15-latków, którzy uznali dostęp do piwa (zakup) za bardzo łatwy	1999: 64%	2007: 46%	2011: 45%
Odsetek 15-latków, którzy uznali dostęp do marihuany (zakup) za bardzo łatwy	1999: 18%	2007: 10%	2011: 20%

II. CELE I PRIORYTETY

1. Cele powiązane ze Strategią Miasta Krakowa:

- A/ Cel operacyjny I-5: Zapewnienie mieszkańcom właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego (jako program podstawowy);
- B/ Cel operacyjny I-3: Poprawienie poczucia bezpieczeństwa publicznego (jako program wspierający);
- C/ Cel operacyjny I-7: Tworzenie warunków udziału w rozwoju społeczności osobom i grupom zagrożonym wykluczeniem (jako program wspierający)

2. Priorytety:

- A/ Zapewnienie ciągłości świadczenia usług zdrowotnych dla osób uzależnionych od alkoholu i ich rodzin *poprzez* finansowanie terapii w podmiotach leczniczych.
- B/ Utrwalenie postaw abstynenckich w środowisku dzieci i młodzieży oraz zwiększenie świadomości młodzieży w zakresie szkód wynikających z podejmowania zachowań ryzykownych *poprzez*: rozszerzenie liczby odbiorców działań profilaktycznych realizowanych przez Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie.
- C/ Zapewnienie dzieciom i młodzieży dostępności do placówek wsparcia dziennego oraz tworzenie warunków dla aktywnych form spędzania wolnego czasu *poprzez* programy sportowe i sportowo-rekreacyjne.
- D/ Zmniejszenie zdrowotnych i społecznych skutków używania alkoholu *poprzez* prowadzenie domu pomocy społecznej dla osób uzależnionych.

III. ZADANIA DO REALIZACJI

1. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie lub używających substancji psychoaktywnych oraz osób z zaburzeniami nawyków i popędów, członków rodzin osób z problemami wynikającymi z używania alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz członków rodzin osób z zaburzeniami nawyków i popędów, a także dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

- A/ Finansowanie świadczeń zdrowotnych dla osób uzależnionych, spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie lub używających substancji psychoaktywnych oraz osób z zaburzeniami nawyków i popędów, członków rodzin osób z problemami wynikającymi z używania alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz członków rodzin osób z zaburzeniami nawyków i popędów, a także dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz programów korekcyjnych dla sprawców przemocy domowej i grup edukacyjno-motywacyjnych dla kierujących pojazdami pod wpływem alkoholu.
- B/ Monitorowanie liczby osób korzystających z usług w placówkach terapii uzależnień i jakości świadczeń terapeutycznych wraz z zapewnieniem superwizji dla osób udzielających przedmiotowych świadczeń.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy społecznej, psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i integrowanie ze społecznością lokalną.

- A/ Finansowanie wybranych programów interwencyjno-pomocowych, profilaktyczno-terapeutycznych i wspomagających proces readaptacji społecznej dla osób uzależnionych, członków rodzin z problemem alkoholowym i narkomanii oraz osób

dotkniętych przemocą domową oraz programów korekcyjnych dla sprawców przemocy domowej, realizowanych w obszarze pomocy społecznej.

- B/ Prowadzenie specjalistycznego domu pomocy społecznej dla osób nadużywających alkoholu: działania readaptacyjno-rehabilitacyjne skierowane do mieszkańców placówki oraz podnoszenie wiedzy kadry pomocy społecznej w zakresie motywowania osób uzależnionych i ich rodzin do podjęcia leczenia oraz w zakresie współpracy z osobą po przebytej terapii.
  - C/ Wspomaganie realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej i kompensacyjnej w placówkach przeznaczonych dla dzieci z grup ryzyka, w szczególności dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, np. w świetlicach, klubach i ośrodkach socjoterapeutycznych; rozszerzanie dostępności do tego typu oferty poprzez finansowanie wybranych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
- 3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przemocy, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozaszkolnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.**
- A/ Finansowanie działalności Miejskiego Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie, Pełnomocnika Prezydenta Miasta Krakowa do Spraw Rodziny i Polityki Społecznej oraz działań podejmowanych w ramach Programu Młody Kraków: realizowanie programów profilaktycznych dla uczniów oraz szkoleń, warsztatów i konferencji dla rodziców, nauczycieli i innych grup zawodowych; uczenie umiejętności służących zdrowemu i trzeźwemu życiu oraz informowanie o szkodliwości alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, w tym tzw. dopalaczy; wspieranie działań promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania czasu przez rodziny, dzieci i młodzież oraz wzmacniających czynniki chroniące i motywujących do większej aktywności w życiu społecznym – rozwój zorganizowanych zajęć profilaktycznych w świetlicach, klubach, ośrodkach socjoterapeutycznych, placówkach oświatowych oraz innych środowiskach młodzieżowych.
  - B/ Informowanie o dostępności usług terapeutycznych i pomocowych dla osób uzależnionych i ich rodzin oraz prowadzenie powszechnej edukacji w zakresie wiedzy o szkodliwości alkoholu i innych substancji uzależniających, w tym tzw. dopalaczy oraz zagrożeniu uzależnieniami behawioralnymi (np. hazard, internet); profilaktyka zachowań ryzykownych i promocja zdrowia – udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców (konferencje, szkolenia, warsztaty, eventy); wykonanie i zakup materiałów profilaktycznych: prasa i książki specjalistyczne, broszury, plakaty, druki ulotne, nagrody w konkursach i zawodach oraz inne materiały informacyjne, edukacyjne i promocyjne.
  - C/ Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez rodziny, dzieci i młodzież: finansowanie zajęć, imprez i projektów, realizowanych przez organizacje sportowe oraz placówki, organizowanie miejskich imprez i programów sportowo-rekreacyjnych, wspieranie rozwoju młodych talentów, rozszerzanie oferty oraz utrzymanie bazy sportowo-rekreacyjnej.
  - D/ Diagnozowanie i stałe monitorowanie problemów uzależnień oraz badanie efektywności lokalnych działań podejmowanych w ramach Gminnego Programu.

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami pożytku publicznego w obszarze profilaktyki i rehabilitacji uzależnień.

- A/ Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych, realizujących programy profilaktyczne o charakterze uniwersalnym (dla wszystkich) i selektywnym (dla grup zwiększonego ryzyka) w świetlicach, ośrodkach, klubach młodzieżowych i innych miejscach organizujących wolny czas dzieci i młodzieży w ich środowisku lokalnym oraz podczas wyjazdów (kolonie i obozy).
- B/ Wdrażanie projektów profilaktyczno-interwencyjnych, skierowanych do osób eksperymentujących z różnymi środkami psychoaktywnymi i uzależnionych (profilaktyka wskazująca i programy redukcji szkód).
- C/ Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez wspieranie klubów abstynenta oraz innych form działań pomocowych poza terapią, których odbiorcami są osoby uzależnione i ich rodziny.
- D/ Prowadzenie edukacji publicznej w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie i promocji zdrowego stylu życia poprzez organizację kampanii społecznych i innych wydarzeń lokalnych skierowanych do ogółu mieszkańców Krakowa lub wybranej grupy docelowej.
- E/ Organizowanie konferencji i warsztatów, zwiększających kompetencje osób pracujących w obszarze profilaktyki i terapii oraz prowadzenie szkoleń adresowanych do wybranych grup odbiorców, mających na celu minimalizowanie szkód społecznych wynikających z używania substancji psychoaktywnych.
- F/ Przeciwdziałanie narkomanii poprzez realizację projektów profilaktycznych przeznaczonych dla wszystkich oraz korekcyjno-pomocowych skierowanych do osób eksperymentujących z narkotykami i uzależnionych.

5. Zapewnienie działania Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołu Interwencyjnego w Krakowie.

- A/ Zabezpieczenie pracy Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Krakowie, Zespołu Interwencyjnego oraz zespołów problemowych Komisji – wynagrodzenia dla członków MKRPA, obsługa administracyjna i utrzymanie lokalu; dodatkowe szkolenia dla członków Komisji; pokrywanie kosztów sądowych i wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia od alkoholu.
- B/ Finansowanie całodobowego telefonu informacji medycznej, m.in. o placówkach terapii uzależnień w Krakowie.

6. Ograniczanie dostępu do alkoholu.

Ustala się liczbę punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu (z wyjątkiem piwa), przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (detal), jak i w miejscu sprzedaży (gastronomia) na poziomie do 5% liczby podmiotów gospodarki narodowej, prowadzących działalność gospodarczą na terenie Gminy Miejskiej Kraków, według stanu na dzień 30 czerwca 2012 r.

Wartości liczbowe limitu punktów sprzedaży alkoholu oraz inne ograniczenia dotyczące sprzedaży, podawania, spożywania oraz wnoszenia napojów alkoholowych ustala Rada Miasta Krakowa w odrębnych uchwałach.

Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych przeprowadza Wydział Spraw Administracyjnych wraz z uprawnionymi służbami i osobami.

IV. SPOSOBY REALIZACJI

1. Podmiot koordynujący i realizatorzy Programu.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest koordynowana przez Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie. Zadania Programu realizowane będą poprzez:

- A/ Siły własne MCPU oraz innych wydziałów i miejskich jednostek organizacyjnych dysponujących środkami finansowymi w ramach Programu.
  - B/ Siły własne Wydziału Spraw Społecznych w obszarze pomocy społecznej, współpracy z organizacjami pozarządowymi i działań skierowanych do młodzieży.
  - C/ Zlecenie zadań innym wydziałom i miejskim jednostkom organizacyjnym – w drodze zmiany dysponenta środków budżetowych.
  - D/ Zakupy i zlecenia zewnętrzne (konkursy ofert, zamówienia publiczne, bez stosowania ustawy prawo zamówień publicznych).
  - E/ Zakup świadczeń zdrowotnych dla osób uzależnionych i ich rodzin w podmiotach leczniczych przez Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień w Krakowie (MCPU).
  - F/ Obsługę Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przez MCPU.
- Przy realizacji zadań Gminnego Programu Miejskie Centrum Profilaktyki Uzależnień współpracuje z MKRPA, Wydziałem Spraw Społecznych UMK i MOPS. Każdy wydział lub miejska jednostka organizacyjna dysponująca środkami w ramach Programu przedstawia MCPU sprawozdanie z ich wykonania – za I półrocze i za rok budżetowy.

2. Harmonogram realizacji, źródła finansowania i łączne nakłady finansowe.

Gminny Program realizowany będzie przez cały rok kalendarzowy w ramach środków finansowych planowanych w Budżecie Miasta, stanowiących dochody z tytułu wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (100% wydatków).

3. Sposób sprawozdawania.

- A/ Sprawozdanie finansowe i merytoryczne z realizacji Programu będące integralną częścią rocznego sprawozdania budżetowego, przedstawianego Radzie Miasta Krakowa przez Prezydenta Miasta Krakowa;
- B/ Sprawozdanie roczne z realizacji Programu zgodnie z § 3, pkt 1 uchwały nr LXXV/742/05 RMK z dnia 13.04.2005 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Krakowa.

V. ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW MKRPA

Ustala się następujące zasady finansowania pracy członków Komisji:

1. Członek Komisji otrzymuje miesięczne wynagrodzenie w wysokości 600 zł. W przypadku nieobecności członka Komisji na jej posiedzeniu plenarnym nie otrzymuje on wynagrodzenia lub otrzymuje kwotę proporcjonalnie pomniejszoną.
2. Przewodniczący i Zastępca Przewodniczącego Komisji, biorący udział w jej pracach, otrzymują miesięczne wynagrodzenie w wysokości 800 zł. W przypadku nieobecności na posiedzeniu plenarnym stosuje się zapis ust. 1.
3. Za każdy dyżur Zespołu Interwencyjnego jego członek otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 200 zł.
4. Za każde posiedzenie zespołu problemowego jego członek otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 100 zł.
5. Za każdorazowe reprezentowanie Komisji w sądzie w sprawach inicjowanych przez MKRPA jej członek otrzymuje wynagrodzenie w wysokości 50 zł.

VI. RAMOWY PLAN REALIZACJI ORAZ MIERNIKI MONITORINGU

Lp.	Zadania do realizacji	Zadania szczegółowe	Mierniki
1.	Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.	A/ Finansowanie terapii w podmiotach leczniczych. B/ Monitorowanie liczby osób i jakości usług terapeutycznych	- Liczba osób uzależnionych w terapii
2.	Udzielanie rodzinom, w których występują problemy uzależnień, pomocy społecznej, psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą.	A/ Finansowanie wybranych programów interwencyjno-pomocowych, profilaktyczno-terapeutycznych i wspomagających proces readaptacji społecznej. B/ Prowadzenie domu pomocy społecznej dla osób nadużywających alkoholu. C/ Dofinansowanie wybranych placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.	- Liczba osób w projektach MOPS - Liczba uzależnionych w DPS
3.	Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo-rekreacyjnych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozaszkolnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.	A/ Finansowanie MCPU, działań Pełnomocnika ds. Rodziny i Programu Młody Kraków: realizacja programów profilaktycznych w szkołach, rozwój zorganizowanych zajęć profilaktycznych w świetlicach, ośrodkach socjoterapeutycznych oraz innych środowiskach młodzieżowych. B/ Informowanie o dostępności usług terapeutycznych oraz prowadzenie powszechnej edukacji w zakresie wiedzy o szkodliwości substancji uzależniających i uzależnieniach behawioralnych. C/ Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, miejskie programy sportowo-rekreacyjne, utrzymanie bazy sportowej. D/ Diagnozowanie problemów i badanie efektywności lokalnych działań profilaktycznych.	- Liczba uczniów w programach profilaktycznych - Liczba dzieci korzystających z zajęć sportowych - Liczba dorosłych objętych szkoleniami
4.	Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i narkomanii.	A/ Wspomaganie działalności organizacji pozarządowych, realizujących programy profilaktyczne o charakterze uniwersalnym (dla wszystkich) i selektywnym (dla grup zwiększonego ryzyka), także podczas kolonii. B/ Profilaktyka wskazująca i redukcja szkód. C/ Wspierania klubów abstynenta. D/ Prowadzenie edukacji publicznej w obszarze profilaktyki zachowań ryzykownych. E/ Organizowanie konferencji i warsztatów. F/ Przeciwdziałanie narkomanii poprzez realizację projektów profilaktycznych przeznaczonych dla wszystkich oraz korekcyjno-pomocowych skierowanych do osób eksperymentujących z narkotykami i uzależnionych.	- Liczba osób w projektach organizacji pozarządowych
5.	Zapewnienie działania MKRPA i Zespołu Interwencyjnego; finansowanie Telefonu Informacji Medycznej	A/ Zabezpieczenie pracy MKRPA i Zespołu Interwencyjnego; pokrywanie kosztów sądowych i wydawania opinii przez biegłych orzekających w sprawie uzależnienia. B/ Finansowanie całodobowego telefonu informacji medycznej, m.in. o placówkach terapii uzależnień w Krakowie	- Liczba klientów MKRPA - Liczba spraw skierowanych do sądów dotyczących zobowiązania do leczenia odwykowego
6.	Ograniczanie dostępu do alkoholu.	A/ Ustalanie limitów punktów sprzedaży alkoholu. B/ Kontrole punktów sprzedaży alkoholu.	- Liczba kontroli punktów sprzedaży